

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

MUISTIO 28.9.2018

Päijät-Hämeen maakunnallinen Lapsi- ja perhepalveluiden (LAPE) ohjausryhmä

Aika: 28.9.2018 klo 13:00 - 15:00

Paikka: Tietoportti, kokoustila Tieto & Portti 3. krs, Saimaankatu 11, Lahti

Jukka Ihalainen, Lahden Ensi- ja turvakoti ry	Varajäsen: Kristiina Mattinen, Pelastakaa Lapset ry:n Etelä-Suomen aluetoimisto
Minna Veistilä, sosiaalijohtaja, Sysmä	✓ Varajäsen: Tuula Mäkinen, hallintojohtaja, Sysmä
Pirjo Hepo-oja, hyvinvointijohtaja, Heinola	Varajäsen: Kirsi Korttila, sosiaali- ja terveystoimija, Heinola Kirsi Mäkilä, hyvinvointikoordinaattori, Heinola
Timo Ahvo, sivistystoimenjohtaja, Orimattila	
Hanna Rapatti, erityisopetuksen rehtori, Hollolan sivistystoimi	✓ Varajäsen: Sanna Plit-Rehula, rehtori, Hollola
✓ Anjariitta Carlson, sivistystoimen kehittämisspäällikkö, Lahti	Puheenjohtaja
Lassi Kilponen, opetus- ja kasvatusjohtaja, Lahti	Ulla Sepponen, erityisasiantuntija, Lahti
✓ Sari Lahti, tulosaluejohtaja, lapsiperhepalvelut, PHHYKY	
✓ Eija Kallio, tuloksikköpäällikkö, lastensuojelu, PHHYKY	
✓ Niina Viholainen, tuloksikköpäällikkö, lapsiperheiden tuki, PHHYKY	

✓ Hannele Poutiainen, tulosityksikköpäällikkö lasten ja nuorten hyvinvointi, PHHYKY	
✓ Mikko Lavonius, lastentautien ylilääkäri, PHHYKY	Varajäsen: Maria Virkki, hallintoylilääkäri, PHHYKY
✓ Riitta Särkiö, pappi, Lahden seurakuntayhtymä	Varajäsen: Seppo Vesala, Kasvatus- ja perheasioiden johtaja, Lahden seurakuntayhtymä
✓ Kati Peltonen, TKI-johtaja, Lahden ammattikorkeakoulu	Varajäsen: Marja-Liisa Sabbah, Lahden diakonia instituutti (Dila)
Sini Bondarew, Lahden nuorisovaltuusto	
✓ Päivi Salonen, lastentautien ja yleislääketieteen erikoislääkäri, PHHYKY	
Virpi Lehtinen, palveluesimies, Lasten ja nuorten kuntoutus, PHHYKY	✓ Varajäsen: Päivi Nevalainen, vastaava terapeutti
Marja Okker, tulosityksikköpäällikkö, lastenpsykiatrian ylilääkäri, PHHYKY	
Jani Penttilä, tulosityksikköpäällikkö, nuorisopsykiatrian ylilääkäri, PHHYKY	
Markku Lehikoinen, viestintä, PHHYKY	
✓ Pauliina Koskela, vapaa-aikavastaava, koulukuraattori, Padasjoki	
✓ Kirsi Kuusinen-James, johtaja, Sosiaalialan osaamiskeskus Verso	
✓ Tuija Åstedt, LAPE- projektipäällikkö	
✓ Anne Haavisto, LAPE- projektisuunnittelija	
Hilkka Kemppi, asiantuntija, toimintakulttuurin muutos, LAPE	
Marita Moisander-Pohjonen, LAPE- projektisuunnittelija	
Pia Harmokivi, sivistystoimenjohtaja, Iitti	
✓ Johanna Huttunen, hyvinvointiohjaaja, Hartola	
Petri Käkönen, rehtori-sivistysjohtaja, Kärkölä	
✓ Matti Kettunen, hyvinvointijohtaja, Asikkala	

✓ Elina Vesterinen, LAPE- muutosagentti	
✓ Katja Bergbacka, projektipäällikkö, OKM	

Lisäksi paikalla: Perhe- ja sosiaalipalvelujen toimialajohtaja Mika Forsberg PHHYKY, opiskelija Marjo Saajola LAPE/LAMK,

Käsitellyt asiat:

1. Kokouksen avaus

Anjariitta Carlson avasi kokouksen ja totesi läsnäolijat. Työjärjestykseen liittyen päätettiin siirtää kohta 6 seuraavaan kokoukseen Hilikka Kempin ja Pirjo Hepo-ojan poissa ollessa.

2. Edellisen kokouksen muistio

Käytiin lyhyesti läpi edellisen kokouksen muistio ja hyväksyttiin se.

3. Maakunnallisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman hyväksyminen / Muutosagentti Elina Vesterinen

Lopullinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on toimitettu ohjausryhmälle. Viimeisimmässä versiossa on uutta ollut suunnitelman taitto, PHHYKY:n tavoitteet ja muutamia puuttuneita palvelukuvauksia. Keskustelua käytiin siitä, millä tavoin koordinoidaan suunnitelman seurannan toteutuminen. Millä tavoin saatetaan arkeen se hyvä, jota suunnitelmaan on kirjattu. Esimerkiksi Hartolassa johtoryhmä on viime kädessä vastuussa seurannasta, mutta ei vastaa eikä toteuta käytännön työtä. Toimijat vastaavat omalta osaltaan tavoitteen toteutumisesta. Esiin nousi myös huomio siitä, että Lahden kaupungin suunnitelma on laaja sisältäen lastensuojelun tilan maakunnallisen lastensuojelun kuvauksen lisäksi. Todettiin myös, että eri hallintokunnat vastaavat osuuksistaan, mutta käytännössä virkamiesten nimeäminen vastuuhenkilöksi helpottaisi toteutumisen seurantaa. Esiin nousi myös huomio ammattikorkeakoulun kuvauksen puutteesta. Todettu myös se, että MeSäätiön-datamallista olisi ollut hyvä olla suunnitelmassa maininta.

→ Sovittiin, että Elina Vesterinen keskustelee vielä Lahden osiosta lastensuojelun kuvauksen osalta Lahden vastuuhenkilön kanssa.

→ Sovittiin, että lisätään ammattikorkeakoulusta teksti lukuun 4 ja viitataan myös muuhun korkeakoulutukseen.

Suunnitelma esitetään hyväksyttäväksi strategisena asiakirjana yhteisen esityslistatekstin kera suoraan kuntien päätöksentekojärjestelmässä. Lisäksi suunnitelma menee hyväksyttäväksi Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymään sekä työvaliokuntaan, jossa maakunnallisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tekemisestä on alun perin päätetty. Ehdotettu esittelyissä käytettäväksi Lahdessa jo käytettyä diasarjaa, tämä jaetaan kuntiin. Lahden käyttämä dia-esitys on tehty suunnittelija Hanna Ruokamon diaesityksen pohjalta.

- Sovittiin, että Anjariitta Carlson valmistele esityslistatekstin yhdessä suunnittelija Anne Haaviston kanssa ja Elina Vesterinen kokoaa paketin kuntiin lähetettäväksi.

4. Maakunnallinen LAPE- yhteistyöryhmä vuonna 2019 / projektipäällikkö Tuija Åstedt

Yhdyspinnat yhteiseksi mahdollisuudeksi-raportissa suositetaan jokaiseen maakuntaan muodostettavan maakunnan ja kuntien yhteinen LAPE-yhteistyöryhmä viimeistään vuoden 2019 aikana osana maakuntaesitysten mukaista maakuntien ja kuntien neuvottelumenettelyä. Maakunnallisessa LAPE-kehittämistyön kuluessa on myös tullut selkeästi näkyväksi tarve eri palvelujen järjestäjäorganisaatioiden yhteiselle foorumille.

Tuija Åstedt kertoi, että toimintaa ja voimavaroja on sovitettava yhteen ja suunnitelmien toteutumista on seurattava ja arvioitava maakunnat-kunnat -kokonaisuudessa. Toimijakentällä tarvitaan toimijasuhdeiden ja toimintaprosessien hallintaa. Yhteistyöryhmän kokoonpanon rungon voisivat muodostaa maakuntakonsernin ja kuntien LAPE-asioista vastaavat keskeiset, johtavat viranhaltijat.

Tuija Åstedt esitti yhteistyöryhmän perustamista vapaaehtoisuuteen perustuen niin, että yhteistyöryhmä noudattaisi yhdyspintaraportin suosituksia. Esityksen mukaan Päijät-Hämeessä olisi vuoden 2019 alusta maakunnallinen LAPE yhteistyöryhmä, joka varmistaisi voimavarat (resursseja ja toimintaedellytyksiä), päättäisi linjauksista, valmistelisi ja päättäisi yhdyspintaan liittyvistä asioista, tukisi integraatiota, hyväksyisi keskeiset asiakirjat ennen niiden etenemistä päätöksentekoon, seuraisi ja arvioisi lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilaa ja valitsisi edustajat johtotiimiin. Ryhmä kokoontuisi mahdollisesti 4-5 kertaa vuodessa.

Anjariitta Carlson luki kappaleen OKM:n tiedotteesta koskien sivistys- ja hyvinvointipalvelujen yhteistyön sujuvoittamisesta tulevassa maakuntarakenteessa. Siinä puhuttiin yhteistyön edellytyksenä olevan johtajien sitoutumisen toimintamalliin ja palvelujen edistämiseen yhdessä. Lisäksi poliittisten päättäjien ja virkamiehien yhteinen käsitys

yhteensovittamisesta ja hallinnolliset rakenteet tukevat yhteistä kehittämistä.

Ohjausryhmä kävi keskustelua yhteistyöryhmän roolista ja mahdollisista tehtävistä. Yhteistyöryhmän vastuulliset ja isot tehtävät mietityttivät. Carlson luki yhdyspintaraportista sen, mitä sinne oli kirjoitettu yhteistyöryhmän tehtävistä. Tuija Åstedt puhui siitä, että kun jokainen kunta on riittävällä johtotasolla edustettuna, ryhmä on riittävän päätösvaltainen. Kuntakohtaisuus ja erilaiset palvelurakenteet on huomioitava. Voitaisiinko ajatella, että kunnanhallitus päättäisi edustajan esimerkiksi sivistyksen tai hyvinvoinnin alueelta. Yhdyspintaraportissa ollut muotoilu olisi esitystä (liite) turvallisempi tapa kirjata tehtävät. Lisäksi voisi pohtia vielä ryhmän kokoonpanoa niin, että somaattinen puolikin olisi edustettuna. Ajatuksen ymmärtää, kun on ollut mukana johtamisen seminaarissa, mutta strategisten linjausten sijaan päätetään enemmänkin niistä suunnista, joihin ollaan yhdessä menossa. Korkeakoulutuksen olisi tärkeää olla mukana osaamisen, kehittämisen sekä koulutuksen suunnittelun näkökulmista.

Entä mille taholle yhteistyöryhmän perustamista esitetään? Tuija Åstedt pohti, että kunnille ja hyvinvointikuntayhtymälle. Mika Forsberg ehdotti, että loppuvuoden aikana tehtäisiin vielä toimeksianto ryhmän perustamisesta ja hyvinvointikuntayhtymä ottaisi asian koordinoitavakseen. Mika Forsberg lapsiperhepalvelujen ja LAPE:n asioiden olevan esillä hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen lautakunnassa 14.11. Yhteistyöryhmän perustamisen esitys voidaan viedä yhtymän hallitukseen 19.11.

- ➔ Yhteistyöryhmän tehtäviä ja kokoonpanoa muotoillaan vielä LAPE:ssa ja PHHYKY:ssä.
- ➔ Hyvinvointiyhtymästä tulee esitys ryhmän perustamisesta ja siitä, että kunnat nimeävät kuntansa edustajan siihen. PHHYKY kutsuu mukaan myös järjestöt ja seurakunnat sekä paikallisen ammatillisen ja korkeakoulutuksen edustajien välityksellä niin, että edustajien taustaorganisaatio vaihtuu kiertävällä vuorolla.

5. **Lastensuojelun systeminen malli ja selvityshenkilö Aulikki Kananojan väliraportin keskeiset asiat / lastensuojelun tulosityksikköpäällikkö Eija Kallio ja muutosagentti Elina Vesterinen**

Ylisosiaalineuvos Aulikki Kananoja on laatinut ehdotuksen tiekartaksi siirtymisessä kunnallisesta lastensuojelusta maakuntapohjaiseen toimintaan. Selvityksen taustalla on kansallinen huoli lastensuojelun henkilöstön kuormituksesta. Selvityksen avulla haetaan ehdotuksia ja nopeasti vaikuttavia ratkaisuja lastensuojelutyön kuormittavuuden ja työntekijöiden vaihtuvuuden ongelmiin sekä sen myötä lastensuojelun laadun varmistamiseen.

Elina Vesterinen esitteli Eija Kallion kanssa tiekarttaa ja Kananon selvityksen väliraporttia. Lastensuojelun ja erityispalvelujen kehittämistä tehdään Päijät-Hämeessä vaikka P-H:n LAPE:ssa niitä ei ole erityisiksi kehittämiskohteiksi valittukaan. Kananon selvityksessä ja LAPE:ssa on ollut olennaista, että palveluja kehitettäisi lapsi- ja perhelähtöisemmiksi. Systeemiseen malliin siirtymistä on pidetty kuormitusta vähentävänä seikkana. Matalan kynnyksen lyhytaikaista tukea tulisi lisätä esimerkiksi neuvolaan ja päihdepalveluihin. Varhaisen tuen myötä korjaavien palvelujen ja esimerkiksi sijoitusten kustannuksiin voitaisi saada laskua. ”Lastensuojelua ei pelasteta lastensuojelua vahvistamalla.” Kananon on ehdottanut, että lastensuojelun laatua turvattaisi tiekartalla yksilö- ja perhekohtaisen lastensuojelun siirtyessä mahdollisesti maakunnan järjestettäväksi. Maakuntien ja kuntien yhteinen LAPE-yhteistyöryhmä soveltuisi kommentoimaan maakunnan tiekarttaa.

Maakuntien tilanne kehittämisen suhteen varioi eri maakunnissa. Näin ollen maakunnat lähtevät tiekarttatyöhön eri lähtötilanteista. Tiekartassa suositellaan perhetyön tuomista jokaisen perheen ulottuville ja Sosiaalityöntekijöiden seura ry:n ehdotuksen mukaan esimerkiksi jokaisen perheen neuvolakäynnille.

Eija Kallio kertoi, että THL on tehnyt mallinnusasiakirjoja erityisen ja vaativan tason osalta: ohjaus- ja valvonta lapsikeskeisyyden näkökulmasta, perhehoidon vahvistaminen, terapeutin laitospalvelus, perhetyö ja perhekuntoutus kohti monitoimijasta perhetyötä, systeminen lastensuojelun toimintamalli (Hackneyn mukaan). Systeemistä toimintamallia kohden mennään ja lastensuojelussa on jo kokeilussa systemisyys. Tavoitteena on, että tiimit ovat pienempiä, moniammatillisempia ja sisältävät myös terapeutin osaamisen lisäksi päihdeosaamista. Systeemissä mallissa asiakkaiden asioita käsitellään useammin, syvemmin ja monialaisemmin. Systeemissä toimintamallissa asiakas on keskeinen toimija ja oman tilanteensa asiantuntija. Systeemisen toimintamallin nähdään myös vähentävän yksittäisen sosiaalityöntekijän kuormitusta vastuun jakautuessa useammalle työntekijälle. Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymässä kehitetään mm. perhehoitoa (mistä ollut myös LAPE-yhteiskehittämisspäivät) mallinnetaan perhetyön porrasteisuutta, ohjaukseen ja valvontaan on myös resursoitu. Sosiaalipalveluissa on pohdittu lastensuojelun ja sosiaalihuoltolain mukaisten lapsiperheiden tuen työn yhdyspintaa, mietitty tehtäviä, palvelujen sisältöjä ja termien kuten ”tehostettu tuki” merkityksiä.

- Ylisosiaalineuvos Aulikki Kananon väliraportti ja lastensuojelun systeminen malli annettiin tiedoksi. Linkki väliraporttiin: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160996/R_31_18_Selvityshenkilön_ehdotus_lastensuojelun_laatu.pdf?sequence=1&isAllowed=y

6. **Lapsibudjetointi / toimintakulttuurin muutoksen asiantuntija Hilikka Kemppe**

→ Siirrettiin seuraavaan kokoukseen.

7. **Muut asiat**

Seuraavat kokoukset:

31.10. Owl Group tulee kertomaan kansallisesta LAPE-muutosohjelman arvioinnista, joka on tehty haastattelujen ja kyselyjen avulla laajalti koko maahan LAPE-työssä mukana olleille toimijoille.
HUOM: KOKOUS ON RAVINTOLA WERSTAAKOKOUSTILASSA ASKONKADULLA.

28.11. kokous klo 13:00-15:00 ennen LAPE Klubia klo 15-18:30
ENTISEN LAHDEN KANSANOPISTON TILAT, HARJUKATU 46.

→ Sovittiin vielä varmuuden vuoksi 10.12. vuoden viimeinen kokous klo 13:00-15:00. (paikka avoin)

Muutosagentti Vesterinen kertoi tiedoksi, että Verso jatkaa muutosagentin taustaorganisaationa vuodelle 2019.

LAPE-päivät Tampereella 8.-9.10.

LAPE-konferenssi Miten tästä eteenpäin? 26.-27.11.

LAPE Klubi 28.11. klo 15-18:30 ohjausryhmän kokouksen jälkeen.